

यो देवेभ्य आतपति यो देवानां पुरोहितः ।

पूर्वी यो देवेभ्यो ज्ञातो नमो रुचाय ब्राह्मणे ॥ २० ॥

यः प्रजापतिरादित्यवृषो देवेभ्योऽर्थायातपति द्योतते यश्च देवानां पुरोहितः सर्वकायेधये नीतः यश्च देवेभ्यः सकाशात् पूर्वः ज्ञातः प्रथममुत्पन्नः तस्मै आदित्याय नमः । कीदृशाय रोचतेऽसौ रुचस्तस्मै दीप्यमानाय इगुपधेति [पा° ३.१. १३५.] कप्रत्ययः तथा ब्राह्मणे ब्रह्मणोऽपत्यं ब्राह्मिः इजि ढिलोपः ब्रह्मावयवभूताय वा ॥ २० ॥

रुचं ब्राह्मं जनयन्तो देवा अग्रे तदब्रुवन् ।

यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्तस्य देवा असन्वशे ॥ २१ ॥

देवाः दीप्यमानाः प्राणाः रुचं शोभनं ब्राह्मं ब्रह्मणोऽपत्यमादित्यं जनयन्तः उत्पादयन्तः अग्रे प्रथमं तत् वचोऽब्रुवन् ऊचुः ब्राह्मो ज्ञाताविति [पा° ६.४.१७१.] निपातः । तत्किमत आह यो ब्राह्मणः हे आदित्य त्वामेवमुक्तविधिना उत्पन्नं विद्यात् ज्ञानीयात् तस्य ब्राह्मणस्य देवा वशे असन् वश्या भवन्ति आदित्योपासिता जगत्पूज्यो भवतीत्यर्थः ॥ २१ ॥

श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि वृषमश्विनौ व्यातम् ।

इक्ष्वाणिषाणामुं मेऽइषाण सर्वलोकं मेऽइषाण ॥ २२ ॥

इति माध्यन्दिनीयायां वाजसनेयसंहितायामेकत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३१ ॥

ऋषिरादित्यं स्तुत्वा प्रार्थयते । हे आदित्य श्रीः लक्ष्मीश्च ते तव पत्न्यौ ज्ञायास्थानीये त्वद्वश्ये इत्यर्थः । यया सर्वजनाश्रणीयो भवति सा श्रीः श्रीयतेऽनया श्रीः सम्पदित्यर्थः । यया लक्ष्यते दृश्यते जनैः सा लक्ष्मीः सौन्दर्यमित्यर्थः । अहोरात्रे तव पार्श्वे पार्श्वस्थानीये । नक्षत्राणि गगनगास्ताराः तव वृषम् तवैव तेजसा भासमानत्वात् तेजसां गोलकः सूर्यो नक्षत्राण्यम्बुगोलका इति ज्योतिःशास्त्रोक्तेः (10.) । अश्विनौ द्यावापृथिव्यौ तव व्यातं विकासितमुखस्थानीये अश्रुवाते व्याप्तस्तौ अश्विनौ अश्विनौ द्यावापृथिव्यौ इमे कीदृक् सर्वमश्रुवातामि-